

KPMG
cutting through complexity™

En partner som kan se ting fra ditt perspektiv

Oslo Børs, 16:30
▲ 1,37%
Børsindex: 456,69

Søkeord, bedrift eller bransje...

DN.no
Branse SØK

Vi søker ingeniører og sivilingeniører som vil lære mer
Statoil

23. september - 16:05

Bedriftsøk levert av Proff™

VAR IKKE DER: Toril Moi var ikke på MS «Thorbjørn» men mener disposisjonen av fergen må kunne diskuteres. Foto: Vegard Grøtt / NTB scanpix

Fortrengning og fortielse

Det er ingen løsning å feie debatten om hva som skjedde da MS «Thorbjørn» forlot Utøya under teppet. Det kommer bare til å skape en verkebyll som aldri blir leget.

KULTUR
TORIL MOI, PROFESSOR I LITTERATUR

Publisert: 22.09.2012 - 08:14 Oppdatert: 22.09.2012 - 08:14

Anbefal 39 Share Tweet 11

Siste 5 artikler av Dagens Næringsliv

- De kuleste i klassen driver med dette nå
- Topping før tapping
- Kafka, Rigmor og Grubbegata
- Nye jobber
- Toll på mat

Omkring femten minutter etter at massemorderen hadde gått i land på Utøya, dro AUFs leder Eskil Pedersen og åtte andre derfra med fergen MS «Thorbjørn», som hadde plass til cirka 60 personer. Fergen hadde skuddsikre sider. De ni om bord var i sjakk og fryktet for sine liv. Fergen dro ikke rett over til fastlandet, men til Skoglund, 30 minutter unna. Mens MS «Thorbjørn» var borte, dro folk fra campingplassen på fastlandet ut i småbåter og plukket opp overlevende med fare for eget liv. For det fikk fem personer medaljen for edel dåd i gull, mens fjorten personer fikk samme medalje i sølv.

Pedersens flukt fra Utøya har vært omdiskutert fra første stund. Debatten omkring den blusser opp med jevne mellomrom.

I det siste har vi også fått en debatt om debatten. Sterke stemmer hevder at enhver diskusjon av dette emnet er forkastelig. Kritikken av Pedersen er blitt kalt «kvalmende», «makaber» og «hjerterå». «Skal Eskil unnskyldes at han lever?» spurte Arbeiderpartiets sekretær Raymond Johansen på Facebook. «Ti stille!» er omkvedet.

De vanligste argumentene mot denne debatten er at de som vil diskutere dette, impliserer at de selv ville handlet så mye mer heltemodig. Men hva kan de vite om det? Ingen som ikke selv var på Utøya kan vurdere handlingene til de som faktisk var der. Alle på Utøya var ofre. Vi må være glade for alle som overlevde. Gjerningsmannen er den eneste som har ansvar for det som skjedde den grusomme dagen. En debatt om Pedersens handlinger kan virke psykisk ødeleggende på ham, og til hvilken nytte?

Argumentene for debatt er at noen overlevende og etterlatte fra Utøya føler et sterkt behov for å få oppklart hva som faktisk skjedde den dagen. De spør om fergen kunne ha vært brukt på en annen måte. Ett spørsmål kverner rundt i sjelen: kunne deres kjære vært reddet? Hvorfor skal deres sjelekvalte ties i hjel?

Jeg er sjokkert over at så mange ser ut til å mene at det beste er å feie hele saken under teppet. Det kommer bare til å skape en verkebyll som aldri blir leget, for denne saken kommer aldri til å bli glemt. Hver gang Pedersen forsøker å ta et nytt skritt på den politiske karrierestigen, kommer noen til å sparke borti byllen igjen. Utøya risikerer å bli Eskil Pedersens Chappaquiddick: Bilulykken der en kvinnelig passasjer mistet livet, ble hengende ved Ted Kennedy hele hans karriere og torpederte hans forsøk på å bli Demokratenes presidentkandidat i 1979.

Om vi skal komme videre, må vi tåle å ta denne debatten, akkurat som vi har måttet tåle å diskutere politiets handlinger 22. juli, og politikernes handlinger i tiden før denne grufulle dagen. Det er ingen prinsipiell forskjell på å diskutere hvorfor Grubbegata ikke ble stengt lenge før bomben eksploderte og betydningen av at MS «Thorbjørn» ikke var tilgjengelig i den mest kritiske timen på Utøya.

Den praktiske forskjellen er at mens fotfolkene i politiet ikke blir nevnt med navn i Gjørsv-rapporten, usansett hvor store feil de har gjort, gjør Eskil Pedersens lederstilling det umulig for ham å forbli anonym. Men som AUF-leder er Pedersen mer å ligne med en minister eller en politidirektør enn med en alminnelig politimann.

Det er soleklart at vi som ikke var på Utøya, ikke kan vite hvordan vi selv ville ha reagert. Likevel er det feil å si at vi ikke kan vurdere handlingene til de som var der. Både medaljen for edel dåd og Gjørsv-kommisjonens rapport viser at det fint går an å vurdere handlingene til folk som er i helt andre situasjoner enn oss selv. Moralske vurderinger er uunngåelige, for de ligger nedfelt i språket, i begrepene vi velger å bruke – og ikke bruke – om andres handlinger. De som stadig gjentar mantraet om at vi ikke skal kritisere Pedersen, sier samtidig at de godt vet at mange er fristet til å gjøre nettopp det.

Utfordringen er ikke å la være å vurdere andres handlinger, det er å gjøre det med respekt, sans for nyanser, og helt uten hevngjerrighet. En debatt bør vi derfor ikke ta, nemlig debatten om hvorvidt Eskil Pedersen i det hele tatt skulle ha forlatt Utøya. Denne kritikken er absurd. Pedersen er ingen elitesoldat. Han hadde ikke våpen. Hadde han blitt på Utøya, ville han enten ha blitt drept, eller han ville ha overlevd ved å gjemme seg eller svømme fra øya. Ingen av delene ville ha vært til hjelp for andre. Eskil Pedersen skal absolutt ikke «unnskyldes at han lever».

Problemet er ikke at Eskil Pedersen dro fra Utøya. På telefonen ba politiet ham om å komme seg i sikkerhet. Problemet er at fergen dro så langt bort. Men har han det fulle ansvaret for den lite gjennomtenkte handlingen? Gjørsv-kommisjonen klandrer politiet for at de ikke ga ham klare instruksjoner om å ta MS «Thorbjørn» rett over til Utvika. Hadde den ligget til kai der, kunne politiet ankommet Utøya nesten en halv time tidligere, skriver kommisjonen. Dersom politiet manglet åndsnevrværrelse og oversikt, kan vi klandre Pedersen for at han, som faktisk var i livsfare, ikke var mer kaldblodig og snarrådig?

27 år gammel havnet Eskil Pedersen i situasjon som stilte ham på en prøve ingen andre norske ledere er blitt utsatt for siden annen verdenskrig. Dermed fikk hele Norge vite noe om hans lederegenskaper i en ekstrem katastrofesituasjon. Vi har ikke den samme kunnskapen om andre ledere. Er vi sikre på at Jens Stoltenberg eller Erna Solberg ville ha handlet annerledes enn Eskil Pedersen?

Dagens politiske ledere trenger ikke nødvendigvis fysisk mot. De trenger moralsk mot. Fortrengning og fortielse er ingen løsning. Det ville hjelpe om Eskil Pedersen selv var i stand til å møte de etterlatte og overlevende som kritiserer ham, med åpenhet, sannhet, og et genuint ønske om forsoning. Men om han klarer å gjøre det, må vi, som ikke nødvendigvis er mer heltemodige selv, også være i stand til å si at nok er nok og sette sluttstrek under debatten.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University.
www.torilmoi.com

Mest lest i dag

Mest lest siste uke

- Jeg blir ikke mindre lykkelig av å ikke spise...
- Norwegian har lurt nordmenn til å tro at...
- Tøffest og tørst
- Astroide kan velte diamantmarkedet
- Topplubber granskes for "økonomisk..."
- Topping før tapping
- Møland krever 1 million for å gå av
- Grekere flest mener kuttene er urettferdige
- Fortrengning og fortielse
- Vil sende Assange til ambassade i Sverige

Siste uke » Siste 100 saker »

Bli med å skape et nytt oljeeventyr!

Hilde, Statoil

Vi søker ingeniører og sivilingeniører som vil lære **bort** mer.

TIPS NOEN DU KJENNER

Les mer her >>

Statoil

Annonsen fra ADA

Ikanova Visa - Norges beste rabattprogram!

Faste rabatter, månedsrabatter og månedlige bransjetilbud! Bestill her!

www.ikanovisa.no

Kast kortene og spar flere tusen pr mnd.

Låneeks. 65000 o/5 år eff 13,95% etab. 650, tot 91170

123finans.no

www.ada.no

DN.no Kurs & Seminar

tirs 25 Sept Revisjon iht NS-EN ISO 19011 Kabelgaten 2, Oslo, Oslo Kurs, om 1 dager

tirs 25 Sept Risikoanalyse i praksis Kabelgaten 2, Oslo Kurs, om 1 dager

tirs 25 Sept Risikostyring i Praksis Radisson Blu Scandinavia Hotel, Holbergsgt. 30, Oslo Kurs, om 1 dager

Legg til arrangement... Se flere arrangementer

Mellomlederstillinger

Klikk her for alle stillinger >

Mest lest fra DN Lørdag

Fortrengning og fortielse
Les mer | DN Lørdag

Amerikabrev
Les mer | DN Lørdag

Gjenkjennelig
Les mer | DN Lørdag

Siste fra DN Lørdag

Gjenkjennelig
Les mer | DN Lørdag

Fortrengning og fortielse
Les mer | DN Lørdag

Amerikabrev
Les mer | DN Lørdag